

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

21. juunil 1940. a.

Nr. 6

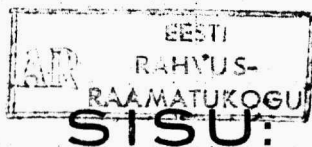
XVIII AASTAKAIK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Müürivahe tn. nr. 16.	1 lk. Kr. 40.—, ½ lk. Kr. 20.—
Pooles aastas „ 2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	¼ lk. Kr. 10.—, ⅛ lk. Kr. 5.—
1923. aastak. „ —.50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Dokumentide kaotamise kuulutused
1924.—1935. a. à . . . „ 2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	50 senti dokumendi pealt.
	Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

0
1694

Siseministeriumi Omavalitsuste Talituse inspektor Kaarel Heiste 65-aastane . .	Lk. 83
Taevere vallasekretär Jaan Kivistik 60-aastane	„ 84
Kogukonna tegevuse kontroll	„ 85
Maavalitsuste 1938/1939. a. aruannete kokkuvõte	„ 88
Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegevusest ja kujunemisest	„ 92
Küsimusi ja vastuseid	„ 95

Omavalitsuse kantseleimargid

25-sendilised
on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu
büroost

hinnaga 25 senti poogen (100 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutiste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

Põhi-tagavarakapital ja reservid
ületavad Kr. 1.000.000.—.

Suurem ja edurikkam kodumaa
KINDLUSTUSETTEVÕTE

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 35
Telef. 3-44 ja 16-12.

Peaesindused: Tallinnas, Rakveres,
Võrus, Viljandis, Pärnus, Tõrvas, Kures-
saares ja Petseris.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

Ehitus ja Kodukaunistamisnõuande Talitus

valmistab

eelprojekte, projekte ja kavandeid vallamajade,
koolimajade, vanadekodude, lastekodude, haiglate
ja muude omavalitsusasutiste hoonete ehitamiseks,
ümberehitamiseks ja parandamiseks, nende
sisustamiseks ja ümbruse kaunistamiseks.

Tellimised palutakse adresseerida:

Eesti Maaomavalitsuste Liidu Büroole — Tallinn,
Müürivahe 16—30.

Siseministeeriumi Omavalitsuste Talituse inspektor Kaarel Heiste 65-aastane.

Näinud alles neil päevil Kaarel Heistet, ei tahaks nagu uskuda, et selline mees, täis nooruslikku värskust nii hingelt kui välimusest, jõuab 65-aastasessse ikka. Meile kõigile, kes me Kaarel Heistet tunneme, tundub see uskumatuna. Ent see kahtlus osutub ometi tõeks, kui vaatame Kaarel Heiste perekonnikirju.

Kirjade järgi on Kaarel Jaani ja Reeda p. Heiste sündinud 26. juunil 1875 Valgamaal, Keeni vallas mõisa rentniku ja taluomaniku pojana. Õppis Sangaste kihelkonnakoolis, Valga linnakoolis ja Treffneri gümnaasiumis ning gümna. lõppeksami õiendas tollaegses

ses Peterburi Õpperingkonna juures eksternina. Omavalitsuse teenistust algas Kaarel Heiste Lövel, Valgamaal, vallakirjutaja abina 1895. aastal, teenides edasi Jõgeval, Härjanurmes ja lõpuks Keeni vallas valla- ja kohtukirjutajana. Tolleaegne kord ja olud meie omavalitsustes ei sobinud Kaarel Heiste vaadetega ja 1908. aastal siirdus ta Venemaale, kus töötas mitmes ettevõttes pearamatupidajana — arveasjanduse juhina. Iseisvuse saabudes, kui meie kodumaa vajas riigi ülesehitamise töös asjatundjaid ja aru-

kaid mehi, asus Kaarel Heistegi kodumaale, kuhu ta jõudis 1920. aasta juulis ning astus teenistusse Beckeri tehaste sekvestri valitsusse. Tol ajal olid meie omavalitsused reorganiseerimise ajajärgul ning nende keskne juhtimine vajas osavat ja asjatundlikku isikut. Alates 9. aprillist 1921 näemegi Kaarel Heistet Siseministeeriumis Omavalitsuse Asjade Peavalitsuse juhataja abi kohal; kannud seal ühes ümberkorraldustega mitmeid ametinimetusi, on ta sellel alal püsinud tänini, alates 1934. a. Omavalitsuste Talituse inspektorina, välja arvatud 1. aprillist kuni 1. novembrini 1926, millal Kaarel Heiste oli Perekonnaseisu asjade juhatajaks. Perekonna-

seisu seadusega, mis hakkas kehtima 1. juulist 1926, pandi meil kehtima perekonnaseisu muudatuste registreerimise alal uus kord ning selle korra elluviimiseks ja juhiste andmiseks oli vaja asjatundlikku organisatorit, milleks vastava isikuna sellel alal määrati Kaarel Heiste.

Ligi 20 aastat, s. o. peaaegu kõik meie iseseisvusaegne omavalitsuse arengulugu on tihedalt seotud Kaarel Heiste isikuga, eriti aga linnaomavalitsuse ala, kus ta kogu nimeetatud aja kestes on tegelenud linnaomavalitsuste keskse juhtimisega. Ta on olnud kaastegev selle aja kestes omavalitsuste alal ette-

võetud vajalikkude reformide, uute kavade ja juhtnööride ettevalmistamisel ja elluviimisel, on teostanud tegelikku järelevalvet, on jaganud juhatusi ja näpunäiteid, aidates seega permanentselt kaasa meie omavalitsuste arenemisele ja tõusule parema ja ilusama tuleviku poole.

Peale oma igapäevaseid ametialaseid kohustusi on Kaarel Heistel jatkunud ka aega seltskondlikuks tegevuseks, olles tegev ühistegelisis kui ka muis organisatsioones.

Riigile ja rahvale ning seltskonnale osutatud teenete eest on

Kaarel Heistele annetatud Valgetähe III kl. teeneterist, Eesti Punase Risti II j. teeneterist ja rahaline autasu.

Alati sõbralikult lahkena, seltsimeheliikult vastutulelikuna ning puhtsüdamlikult siirana tunnevad kõik Kaarel Heistet, kes temaga nii ametialal kui eraelus on kokku puutunud. Palju oleks sooje sõnu, mida võiks Kaarel Heiste kohta ütelda, kuid tema töö ja tegevus — jättes varju kõik ilusõnad, kõnelevad ise kõige paremini.

Omavalitsustegelaste arvuline pere soovib oma inspektorile kõike hääd, eriti aga, et temale võimaldataks veel edaspidigi töötada kaasa omavalitsuste alal.

—X—

Taevere vallasekretär Jaan Kivistik 60-aastane.

25. juunil saab Taevere vallasekretär Jaan Kivistik 60-aastaseks. Jaan Kivistik on sündinud 25. juunil 1880 Sürgavere vallas Lõhavere mõisale kuulavas Puhu talus põllupidajate pojana. Õppinud on ta Lõhavere vallakoolis, Suure-Jaani kihelkonnakoolis ja Eesti Aleksandri kolmeklassilises linnakoolis, mille kursuse lõpetanud 1899. a.

Teenistust vallaomavalitsuse alal J. Kivistik algas Taevere vallas 27. juunil 1900 esmalt vallakirjutaja abilisena, 17. aprillist 1902 vallakirjutaja ajutise kohustetäitjana Talurahvaasjade Komissari määramisel ja alates 30. maist 1902 vallakirjutajana, millisel kohal ta on püsinud kuni senini, välja arvatud ajavahemik 13. jaanuarist kuni 26. veebruarini 1918, mil oli tagandatud oma kohalt enamlaste valitsuse poolt.

Oma otseste teenistusslikkude ülesannete kõrval on Jaan Kivistik võtnud juhtivalt osa ka seltskondlike organisatsioonide tegevusest, olnud ja olles: Taevere vastastikuse kinnitusseltsi kirjatoimetajaks, valla avaliku raamatukogu juhatajaks, Suure-Jaani Ühispanga juhatuse kirjatoimetajaks, Suure-Jaani E.E.L.K. koguduse nõukogu ja revisjonikomisjoni liikmeks, Suure-Jaani Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu liikmeks ja revisjonikomisjoni liikmeks, Suure-Jaani Hariduse Seltsi revisjonikomisjoni liikmeks. Peale selle ta on innuga võtnud osa ja tegutseb K. L. Suure-Jaani malevkonnas, valla kodukaunistamise komitees, nimede eestistamise toimekonnas ja valla elektriühingus. Tuletõrje tegevusest osavõtu tunnustuseks on temale annetatud Vene va-

litsuse poolt tuletõrje pronks ja hõbe rinnamärgid ja valitud Suure-Jaani Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu auliikmeks. Eesti ajal ta on saanud Üleriiklise Tuletõrje Liidu II järgu hoolsusmärgi.

Ametialalise töö tunnustuseks on J. Kivistik saanud 1913. a. hoolsa teenistuskohuste täitmise eest hõbe auraha Stanislavi lindiga ja 1914. a. üldise mobilisatsiooni tööde hästi täitmise eest helepronks auraha Valge-Kotka lindiga. Ka Eesti Vabariigi kestuse aeg on J. Kivistiku tööd ja teenistust hinnatud. Nii on temale Siseminister oma käskkirjaga avaldanud tänu perekonnanimede ja nimede eestistamise puhul ülesnäidatud erilise hoole, algatuse ja huvi eest ning annetatud Riigihoidja käskkirjaga 1938. a. Eesti Punase Risti V. kl. teenetemärk Eesti riigile ja rahvale osutatud teenete tunnustuseks.

Oma rahuliku ja tasakaaluka iseloomuga ning kõigisse ühtlaselt sõbraliku, heatahtliku ja vastutuleliku suhtumisega on Jaan Kivistik teeninud omale üldise lugupidamise vallas kui ka ümbruskonnas. Töös on J. Kivistik olnud alati täpne

ja korralik ning vallavalitsuse asjaajamine tema juhtimisel on olnud alati väga heas korras.

Nüüd, mil Jaan Kivistik astub üle oma elutee 60. tähise, õnnitlevad teda valla kodanikud, kaasvõitlejad ja lähemad kaastöölised, ja soovivad, et tal jatkuks veel kauaks tervist ja jõudu töötada senise andumusega vallaomavalitsuse ja temale nii lähedaseks saanud seltskondlike organisatsioonide eduks ja hüvanguks.

Kogukonna tegevuse kontroll.

A. Siim.

(Järg.)

§ 7. Kogukonna teenistujate tegevuse järelevalve.

Kui järelevalveasutis leiab kontrollimisel kogukonna täidesaatvate asutiste tegevuses õigusrikkumisi, teeb ta korraldused nende kõrvaldamiseks. Sellest ilmneb, et riigivalvet kogukonna teenistujate tegevuse suhtes teostatakse õiguspärasuse seisukohast. Õiguspärasuse kontroll saab hõlmata vaid nende teenistujate tegevust või ka tegevusetust, kelle pädevusse kuulub aktide andmine, s. o. kes teostavad normatiivfunktsioone. Nendeks teenistujateks on peamiselt kogukonna eksekutiivorganite liikmed ja vaid kehtivas õiguses expressis verbis tähen datud juhtudel ka mõned teised kogukonna teenistujad.

Riigivalvet teostaja saab kogukonna teenistuja õiguspärasust tegevust küll tõkestada või temale anda õigusliku seisukorra taastamiseks direktiive teistsuguseks tegevuseks, kuid teenistujal on alati õigus pöörduda halduskohtu poole¹²¹⁾. Seega toimub riigivalvet teostamine kogukonna teenistujate tegevuse õiguspärasuse üle sama printsiibi kohaselt, mis esinduskogugi tegevuse õiguspärasuse üle. Ka järelevalveinstantsid on samad. Lahkumine esinduskogu tegevuse kontrollist ilmneb vaid selles, et esinduskogu aktid kuuluvad pideva riigivalve alla, teenistujate aktid aga peamiselt faktilise revisjoni, aruannete, kaebuste tuvastamise, jt. juhuslikest olukorrist tingitud puhkudel.

Leiab järelevalveasutis kogukonna teenistujate tegevuses süüteo tunnuseid, siis teatab ta sellest prokurörile süüdlaste vastutusele võtmiseks¹²³⁾. Kui kogukonna teenistuja vastutusele võtmiseks on esitatud vastavale kohtuvõimule teadaanne sellises süüteo, mille eest karistuseks on ette nähtud vangimaja või raskem karistus, on järelevalveasutisel õigus teenistujat teenistuskohuste täitmiselt ajutiselt tagandada kuni kohtuotsuse seaduse jõusse astumiseni või asja lõpetamiseni ja määrata tagandatud teenistuja asemele ajutist asetäitjat¹²³⁾.

Erilisele kontrollile on allutatud kogukonna sekretär, linnas ja maakonnas ka abisek-

retär ja omavalitsuste revident. Nimelt on Siseministril õigus neid teenistujaid ametist vabastada, kui nad nõrga ametioskuse tõttu ei suuda täita omi ülesandeid. Sellega kaasub automaatselt omavalitsussekretäri kutse kaotus¹²⁴⁾. Kutsediplomi äravõtmine on kahtlematult teenistuja kõrgeltislike õiguste sfääri tungimine.

Teenistujate tegevuse järelevalve alal tuleb veel mainida poliitilist kontrolli, mida teostab Tallinna ülemlinnapea ja maavanemate suhtes Vabariigi President, kõigi teiste kogukonna teenistujate suhtes Vabariigi Valitsus. President võib Tallinna ülemlinnapea ja maavanemad ametist vabastada, kui ta leiab, et nende tegevus on riigi või omavalitsuse huvidele kahjulik¹²⁵⁾. Samal põhjusel võib Vabariigi Valitsus vabastada ametist kõiki teisi kogukonna teenistujaid. Enne vabastamist tuleb korraldada sellekohane juurdlus ja nõuda teenistujalt kirjalik seletus. Kohtulik kaitse puudub teenistujal siin täiesti. Vabastatud teenistuja võib uuesti astuda kogukonna teenistusse ainult Vabariigi Presidendi eriloal¹²⁶⁾.

§ 8. Arvekontroll.

Arvekontroll hõlmab kogukonna majandusliku teotsemise. Ta jaguneb kolme faasi: eel-, faktiliseks ja järelkontrolliks.

Eelkontrolli teostatakse põhieelarve, lisaeelarvete ja kulukrediitide ümberpaigutamise kinnitamisega. Kogukonna esinduskogu peab vastu võtma eeloleva majandusaasta põhieelarve hiljemalt 1. märtsiks¹²⁷⁾. Eelarve tuleb koostada kindlavornilise nomenklatuuri järgi, mille määrab Siseminister kokkuleppel Majandusministriga¹²⁸⁾.

Eelarvesse tulevad esmajoones võtta kuludena summad, mis seaduste põhjal on kogukonnale kohuslikud ja 1½% korralistest tuludest ettenägemata kuludeks ehk tagavara summaks¹²⁹⁾. Esinduskogu poolt vastuvõe-

¹²³⁾ Vt. VS § 200, LS § 388, MS § 225.

¹²⁴⁾ VS § 202, LS § 390, MS § 227 ja 124.

¹²⁵⁾ LS § 389, esimene lõigend, MS § 226, esimene lõigend.

¹²⁶⁾ Vt. VS § 201, LS § 389, MS § 226.

¹²⁷⁾ VS § 177, LS § 363, MS § 200.

¹²⁸⁾ VS § 174, LS § 361, MS § 198.

¹²⁹⁾ VS § 173, LS § 358, MS § 195.

¹²¹⁾ Vt. AKK § 2, mis hõlmab nende haldusinstantside loetelu, kes teotsevad riigivalvet kogukonna teenistujate tegevuse üle.

¹²²⁾ VS § 199, LS § 387, MS § 224.

tud aastaelarve esitatakse järelevalveasutisele kinnitamiseks ja jõustub kinnitamisega¹³⁰). Järelevalveasutis kontrollib, kas eelarve on koostatud vorminõuete kohaselt, kas sellesse on võetud vajalisel määral kulukrediite kohuslike ülesannete täitmiseks ja kas kulukrediitide jaotus üksikuiks otstarbeiks tagab kogukonna majapidamise edukuse ning on kooskõlas majandusliku teotsemise aastakukavadega.

Eelarve järgi teotsemine on kindlaks ja otstarbekohaseks nõudeks nii esinduskogu kui ka teenistujate suhtes. Esinduskogu otustes, mis tingivad uusi väljaminekuid või eelarves ettenähtud tulude vähenemist, peab näitama reaaltuluallikaid, millest väljaminekud või tulude kahanemine kaetakse¹³¹). Teenistujail on keelatud eelarvest kõrvale kalduda ja teha ülekulutusi. Iga kulukrediidi võib tarvitada vaid määratud otstarbeks¹³²). Kui eelarves ettenähtud krediidist ei jätku või kui aasta kestel möödapääsmatult vajalikuks osutuva tarviduse rahuldamiseks ei ole üldse ette nähtud krediiti eelarves, siis koostatakse lisa eelarve. See on muidugi võimalik vaid vastavate lisatulude olemasolul. Lisaeelarveid võib koostada vastavalt vajadusele ja tulude võimalusele mitu. Nad koostatakse, arutatakse ja kinnitatakse samas korras kui aastaelarvegi¹³³). Kulukrediitide otstarvet võib muuta nende ümberpaigutamise teel. Ümberpaigutamisi ühest peatükist või litrist teise saab teha vaid esinduskogu järelevalveasutise kinnitamisel, välja arvatud ettenägemata kulude krediidist või tagavarasummast tehtav ümberpaigutus, mida saab teha ka täidesaatev organ ja mis ei vaja järelevalveasutise kinnitamist¹³⁴). Kulukrediitide ümberpaigutamise allutamine riigivalvet teostaja instantsi kontrollile on loogiline järeldus põhi- ja lisaeelarvete kinnitamise nõudest. Saab ju kulukrediitide ümberpaigutamise eelarvet kaugleulatavalt ümber kujundada.

Faktilist kontrolli teostatakse varade ja arvepidamise seisukorra ja majanduslikkude toimingute kontrollimise ga õiguspärasuse, eelarvetele vastavuse, õige arvestamise ja majandusliku otstarbekohasuse seisukohalt jooksva

tegevuse kestel. Selleks on kõigil järelevalve instantsidel õigus korraldada kogukonna asutiste revideerimisi koha peal, neilt pärida seletusi ja nõuda asjasse puutuvate dokumentide esitamist¹³⁵). Edasi toimub faktiline kontroll kogukonna poolt igakuuliselt koostatavate ja järelevalveasutisele esitatavate bilansside läbivaatamisega¹³⁶).

Järelekontrolli teostatakse aruande kinnitamisega. Möödunud eelarveaasta lõpetatud arveraamatute põhjal koostatud aruande peab esinduskogu läbi vaatama vallas — 1. augustiks¹³⁷), linnas ja maakonnas — 1. oktoobriks¹³⁸). Esinduskogu poolt vastuvõetud aruanne kuulub järelevalveasutise kinnitamisele¹³⁹), kes sel juhul eriti kontrollib, kui võrd on kogukonna teenistujate poolt eelarvest kinni peetud ja kas kogukonna majandusliku teotsemise suund on õige.

Arvekontrolli teostajaiks instantsideks on: a) vallakogukonna suhtes — põhieelarve, lisaeelarvete ja aruannete kinnitamise alal — vastav m a a v a l i t s u s¹⁴⁰), kulukrediitide ümberpaigutamise kinnitamise alal — vastav m a a v a n e m¹⁴¹),

b) kolmanda astme linnakogukonna suhtes, välja arvatud maakonnalinnad, kõigil punktis a tähendatud aladel — vastav m a a v a n e m¹⁴²),

c) teiste linnakogukondade ja maakondade suhtes kõigil punktis a tähendatud aladel — Siseminister¹⁴³).

§ 9. Mitmesuguse eriülesandelise tegevuse kontroll.

Peale oma tavalise tegevuse lasub kogukondadel hulk eriülesandeid, mida nad pea-

¹³⁵) VS § 190, LS § 378, MS § 215.

¹³⁶) Valloamavalitsuse arvepidamise määruse (RT 1938, 32, 261). § 83: „Iga kuu lõpul, hiljemalt järgmise kuu 10. päevaks... koostatakse möödunud kuu bilanss... mis näitab seega üksikute arvete läbikäike eelmistel kuudel, möödunud kuul ja eelmiste kuudega kokku ning üksikute eriarvete ja üldist varalist seisut järgneva kuu esimeseks päevaks...“

Möödunud kuu bilansi ärakiri esitatakse järelevalveasutisele hiljemalt järgmise kuu 15. päevaks. Analooesed sätted vt. Maakonnaomavalitsuse arvepidamise määruse (RT 1939, 13, 90) § 86 ja Linnade eelarvete ja aruannete koostamise ning raamatupidamise juhiste (RT 1935, 22, 204) § 62. Viimases on kuubilanss nimetatud proovibilanssiks, mis on terminoloogiliselt mõttetu.

¹³⁷) VS § 186.

¹³⁸) VS § 374, MS § 211.

¹³⁹) Vt. VS § 191 p. 2, LS § 379 p. 1, MS § 216 p. 1.

¹⁴⁰) VS § 191 p. 2.

¹⁴¹) VS § 180.

¹⁴²) LS § 368, 379, 380.

¹⁴³) lex. cit., ib. ja MS § 205 ja 216 p. 1.

¹³⁰) Vt. VS § 177 II l., LS § 365, MS § 202.

¹³¹) VS § 178, LS § 366, MS § 203.

¹³²) VS § 179, LS § 367, MS § 204.

¹³³) Vt. VS § 185, LS § 373, MS § 210.

¹³⁴) Vt. VS § 180, LS § 368, MS § 205.

vad sooritama üldhuvides. Selline eriülesandeline tegevus on omakord allutatud riigivalve korras teostatavale kontrollile. Kontrollinstantsid ja nende pädevus kontrolli teostamisel on kehtivas õiguses loetletud vastavalt igale eriülesandele. Tähtsamad eriülesanded esinevad:

1. Riiklikkude valimiste alal.

Vabariigi Presidendi ja Riigivolikogu valimiste toimetamiseks peavad valla- ja linnakogukonnad alalisi hääleõiguslike kodanike nimekirju, mille parandamist ja täiendamist toimetatakse kaks korda aastas¹⁴⁴). Valimiste puhul varustavad kogukonnad hääleõiguslikke kodanikke sätitud korras nimeliste tunnistustega ja valimisedelitega ning soetavad valimiste toimetamiseks sellekohased ruumid ühes vajalises siseseadega¹⁴⁵).

Vabariigi Presidendi ja Riigivolikogu valimiste alal teostavad järelevalvet linna- ja vallakogukondade tegevuse üle Valimiste Peakomitee¹⁴⁶) ja vastav ringkonnakomitee¹⁴⁷).

2. Riigimaksude laekamise alal.

Kogukondadele võidakse panna mõnede riigimaksude laekamise kohustus. Säärastest võiks nimetada näitena riigikaitsemaksu¹⁴⁸), mille laekamist toimetavad valla- ja linnakogukonnad. Edasi on Vabariigi Valitsusel õigus panna üksikute riigimaksude vastuvõtmine kogukondadele¹⁴⁹). Nii on valla- ja linnakogukondadel kohustus tulu- ja lisaärimaksu laekamiseks¹⁵⁰).

Nii riigikaitsemaksu, kui ka tulu- ja lisaärimaksu suhtes peavad kogukonnad talita-

¹⁴⁴) Vt. Vabariigi Presidendi valimise seaduse (VPSV) — SK 1938 I, 2, 1 § 19 ja Riigivolikogu valimise seaduse (RVS) — SK 1938 I, 3, 4 § 21.

¹⁴⁵) Vt. VPVS § 39—41 ja RVS § 49—51.

¹⁴⁶) VPVS § 11 p. 5 ja RVS § 14 p. 2: „Valimiste Peakomitee ülesandeks on: ... valvamine selle järele, et käesolevas seaduses ettenähtud hääleõiguslike kodanikkude nimekirjad oleksid korras.“

¹⁴⁷) VPVS § 16 p. 2 ja RVS § 18 p. 2: „Ringkonnakomitee ülesandeks on: ... linna ja vallavalitsuste korrapärase tegevuse kohta antud kaebuste ja protestide läbivaatamine ning otsustamine.“

¹⁴⁸) Vt. Riigikaitsemaksu seadus (RT 1939, 40, 316 ja RT 1940, 21, 164).

¹⁴⁹) Maksustamiskorralduse seaduse (MKS) — RT 1932, 1, 1, § 16.

¹⁵⁰) Määrus tulu- ja lisaärimaksu vastuvõtmise kohta linna- ja vallavalitsustes (RT 1939, 9, 67) § 1: „Tulu- ja lisaärimaksu ning trahvi vastuvõtmine linnades, kus puuduvad Eesti Panga osakonnad või agentuurid, ja lisaärimaksu ning trahvi vastuvõtmine kõigis valdades pannakse vastavate linna- ja vallavalitsuste peale.“

ma Majandusministri poolt antud arvepidamise ja aruandmise korra järgi¹⁵¹). Majandusministri esindajail on õigus revideerida kogukonnaasutistes riigimaksude vastuvõtmise kohta peetavaid raamatuid, kvitungeid ja muid dokumente ning riigimaksu summade kassaseisu¹⁵²).

3. Hariduse alal.

Maakonnas ja linnakogukonnas on loodud koolivalitsus, mis teotseb vastava maakonna ja linnavalitsuse haridusosakonnana¹⁵³), kuid seejuures on ta otseselt alluv Haridusministeeriumile, evides riikliku kohaldusinstantsi kvalifikatsiooni¹⁵⁴).

4. Teede korraldamise alal.

Ülemjärelevalve kõigi maanteede alal kuulub Teedeministeeriumile. Viimasel on maanteede ehitamise ja korrashoiu alal õigus: revideerida kogukondi, nõuda neilt ja kontrollida rahalisi ja tehnilisi andmeid, eelarveid ning aruandeid. Teedeministril on õigus anda tarvilikke määrusi ja korraldisi tähendatud andmete tehniliste eelarvete ja aruannete kokkuseadmiseks ja esitamiseks, tööde väljaandmiseks, hanke ja töövõtte lepingute sõlmimiseks ning täitmiseks¹⁵⁵).

Maavalitsuse teedekapitali tarvitamine on asetatud eri seisukorda. Vastavaid summasid saab kasutada ainult Majandusministri poolt kokkuleppel Teedeministriga antud juhistel kohaselt ja maakonna esinduskogul on sellel alal ainult arvamuse avaldamise õigus¹⁵⁶).

¹⁵¹) Vt. riigikaitsemaksu suhtes — Riigikaitsemaksu laekumise, ülekandmise ja aruandmise korra määrus (RT 1939, 63, 519); tulu- ja lisaärimaksu suhtes — Tulu- ja lisaärimaksu arvepidamise, aruandmise ja laekunud summade liiklemise määrus (RT 1934, 7, 59 ja 1939, 29, 211).

¹⁵²) MKS § 17.

¹⁵³) Vt. Eestimaa koolivalitsuse ajutine korraldus (RT 1918, 6) § 16: „Maakonna-koolivalitsus on maakonnavalitsuse haridusosakonnaks“ ja Määrus linnakoolivalitsuse korralduse kohta (RT 1918, 10), millega eelmist akti on täiendatud uue peatükiga. Selle § 36 sätib, et linna iseseisev koolivalitsus on linnavalitsuse haridusosakonnaks.

¹⁵⁴) Vt. lex. cit., § 4, mis praegu veel kehtiv ja annab Haridusministeeriumi pädevusse „maakondade ja linnade koolivalitsuste tegevuse kooskõlasse viimise ja maakonna- ning linnakoolivalitsuste asutuste tegevuse kohta käivate kaebuste ja protestide läbivaatamise ning otsustamise“. Ühtlasi vrd. Riigikohtu AdmOsT 1926. 1078.

¹⁵⁵) Vt. Maanteede seaduse (RT 1928, 48, 295) § 60.

¹⁵⁶) Vt. lex. cit., ib., teine lõigend, Omavalitsuste teedekapitali summade arvestamise, hoidmise ja tarvitamise määrus (RT 1932, 27, 220 ja 1935, 6, 51) ja AdmOsT 1929, 465. (E. Maddison ja J. Kaiv, Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta, lk. 917.)

Maavalitsuste 1938/39.

3. Bilansid 31.

Bilansi osade nimetus	Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Aktivad:					
1. Raha maavalitsuste kassades . . .	10.835,03	1.764,08	5.329,90	2.003,70	4.322,46
2. Üldised hoiummad:					
1) maavalitsuste	70.137,44	162.825,29	212.663,73	92.472,42	60.424,12
2) teedekapitali	12.892,—	—	157.985,54	—	—
3. Eelarvete tulu võlad	—	12.894,06	—	10.505,86	21.727,31
4. „ saadud laenude kate	15.118,13	42.500,—	12.434,50	124.609,49	21.133,26
5. „ puudujäägid	—	—	—	—	—
6. Erikapitalide hoiummad ja väärtpaberid	9.829,88	10.207,79	4.250,—	150,—	19.484,76
7. Erikapit. antud laenud:					
1) tagavarakapitalidest	20.191,48	—	2.143,04	—	—
2) asutiste ja ettev. tegevuskap.	—	25.598,15	25.334,83	41.905,45	25.494,74
3) muudest erikapitalidest	—	—	1.000,—	100,—	—
8. Üldised materjalid	6.059,17	4.393,11	—	20.123,43	—
9. Kinnisvarad:					
1) maavalitsuste	428.312,94	319.266,09	214.363,61	351.618,—	281.134,50
2) teedekapitali	8.641,66	—	35.750,—	28.500,—	25.915,—
10. Vallasvarad:					
1) maavalitsuste	226.138,69	140.080,06	164.883,38	165.952,14	191.819,31
2) teedekapitali	61.274,75	58.546,56	199.306,41	68.019,72	26.297,33
11. Avansid:					
1) eelarvelistest summadest	—	—	85,65	2.819,05	1.462,66
2) riigisummadest	4,52	0,83	92,27	4.123,75	—
3) teedekapitali summadest	3.500,—	2.317,22	2.595,—	4.013,67	1.270,—
12. Maavalitsuste asutised	9.407,13	3.299,82	2.081,18	—	—
13. „ ettevõtted	39.419,77	—	1.701,62	28.419,80	10.140,64
14. Teedekapitali materjalid	7.077,46	17.698,46	14.381,06	13.850,67	9.347,75
15. Riigisummade ettemaksud	9.583,69	—	—	—	—
Aktivad kokku	938.423,74	801.391,52	1.056.381,72	959.187,15	698.973,84
Passivad:					
1. Eelarvete tulu võlgade kustutused	—	12.894,06	—	10.505,86	21.727,31
2. „ pikendatud krediitid	2.211,89	3.074,25	3.750,—	16.630,64	37.210,91
3. „ saadud laenud:					
1) erikapitalidest	—	—	—	—	—
2) riigikassast	—	—	—	75.326,63	—
3) pankadelt, teistelt asut. ja isikutelt	15.118,13	42.500,—	12.434,50	49.282,86	20.133,26
4. Eelarvete ülejäägid	50.257,14	20.726,05	49.932,80	46.231,46	957,22
5. Erikapitalid:					
1) tagavarakapitalid	83.942,26	10.125,08	77.508,22	—	13.922,73
2) üldised materjalide kapitalid	2.500,—	5.000,—	—	20.123,43	—
3) asut. ja ettevõtete tegevuskapitalid	18.500,—	55.564,52	25.334,83	35.905,45	32.605,44
4) muud erikapitalid	2.000,—	50.331,90	1.000,—	6.250,—	11.970,49
6. Varadekapital	724.368,04	517.892,71	614.303,40	614.089,86	525.166,14
7. Maavalitsuste asutised	—	—	—	269,45	—
8. „ ettevõtted	239,27	—	—	—	1.824,50
9. Teedekapitalid	12.746,11	44.876,07	100.502,19	46.459,53	5.020,20
10. Riigisummad	2.884,05	6.150,23	66.239,90	4.004,83	6.684,85
11. Valdade summad (tulumaksu osad ja muud)	883,44	—	—	—	—
12. Mitmesugused edasiant. summad	5.175,75	1.743,51	7.036,97	8.157,41	2.300,07
13. Teedekapitali eelkrediitid	17.597,66	30.513,14	98.338,91	25.949,74	19.450,72
Passivad kokku	938.423,74	801.391,52	1.056.381,72	959.187,15	698.973,84

aruannete kokkuvõte.

g.)
äartsil 1939.

Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
2.531,24	920,73	1.405,94	3.818,84	3.245,40	5.700,13	41.877,45
137.844,27	176.417,71	239.366,89	15.560,58	129.093,88	234.709,31	1.531.515,64
8.158,50	30.799,88	154.717,16	10.000,—	73.081,31	—	447.634,39
—	11.079,82	5.745,58	91,23	—	17.761,08	79.804,94
129.710,76	11.551,80	5.111,61	17.150,—	—	71.051,29	449.370,84
—	—	—	—	—	—	—
6.895,26	4.090,—	23.310,—	22.159,90	3.030,—	45.021,67	148.429,26
55.053,93	—	—	—	42.071,06	—	119.459,51
11.227,59	1.315,23	13.831,16	—	—	—	144.707,15
11.800,—	16.951,80	1.012,91	—	11.425,—	—	42.289,71
—	—	2.975,—	—	—	—	61.593,16
290.793,65	293.222,15	490.315,—	198.960,—	422.966,—	28.042,45	3.562.279,64
40.381,11	37.545,85	3.426,—	17.600,—	—	271.327,70	197.759,62
254.652,—	241.820,12	170.935,71	67.573,10	220.251,98	87.358,24	1.931.464,73
52.907,04	53.528,98	65.929,87	47.326,47	71.979,98	58.450,03	763.567,14
188,07	32,—	—	—	—	1.583,65	6.171,08
483,15	381,43	481,08	126,65	—	75,20	5.768,88
1.562,13	550,—	—	200,—	—	7.861,98	23.870,—
5.027,34	12.559,88	—	—	15.770,74	—	48.146,09
—	2.377,71	628,15	—	5.180,29	—	87.867,98
16.363,26	12.187,82	22.607,22	8.011,77	6.572,99	2.469,51	130.567,97
—	16,34	—	—	—	—	9.600,03
1.025.579,30	907.349,25	1.201.799,28	408.578,54	1.004.668,63	831.412,24	9.833.745,21
—	11.079,82	5.745,58	91,23	—	17.761,08	79.804,94
78.373,33	1.678,42	69.618,55	1.597,18	—	69.763,85	283.909,02
45.000,—	—	—	—	—	—	45.000,—
13.240,—	—	5.111,61	17.150,—	—	—	110.828,24
71.470,76	11.551,80	—	—	—	71.051,29	293.542,60
14.163,35	26.723,23	11.658,88	3.878,12	27.865,27	70.286,55	322.680,07
71.059,06	55.198,20	105.743,80	10.497,90	65.000,—	45.036,48	538.033,73
—	5.400,—	8.506,42	—	—	26.000,—	67.529,85
11.227,59	1.315,23	13.831,16	—	—	—	194.284,22
18.695,26	122.553,23	65.154,26	11.662,—	108.064,85	—	397.681,99
638.733,80	626.117,10	730.606,58	331.459,57	715.197,96	417.135,97	6.455.071,13
—	—	—	—	3.983,50	—	4.252,95
—	—	101,10	821,13	—	—	2.986,—
9.988,91	15.761,94	120.124,69	13.860,39	52.796,01	84.007,49	506.143,53
873,79	223,93	5.594,30	974,97	1.232,86	2.303,72	97.167,43
—	—	—	—	—	—	883,44
7.204,52	5.657,17	7.641,56	752,10	1.210,56	2.065,81	48.945,43
45.548,93	24.089,18	52.360,79	15.833,95	29.317,62	26.000,—	385.000,64
1.025.579,30	907.349,25	1.201.799,28	408.578,54	1.004.668,63	831.412,24	9.833.745,21

3. peatükk.

TRANSTSENDENTNE KONTROLL.**§ 10. Dogmaatilisi üldprintsüpe.**

Kogukonna tegevuse suhtes toimuv transsendentne kontroll avaldub parlamendi, arve- ja kohtuliku kontrollina.

Parlamendi kontroll seisneb: 1) Riigivolikogu ja Riiginõukogu liikmete õiguses pöörduda kirjalikult esitatud küsimustega Vabariigi Valitsuse või üksiku ministri poole, 2) õiguses, et üks neljandik Riigivolikogu seaduslikust koosseisust võib pöörduda kirjaliku arupärimisega Vabariigi Valitsuse poole ja 3) Riigivolikogu õiguses kujundada ankeetkomisjone¹⁵⁷).

Kuivõrd küsimuste, arupärimiste ja ankeetkomisjonide uurimise objektiks on kogukonna tegevus, tuleb seda pidada parlamendi kontrolliks kogukondade suhtes. Tegelikult esineb parlamendi kontroll võrdlemisi harva, sest et kogukonna tegevus on kohaliku tähtsusega ja jääb seepärast varju parlamenti huvitavate üldriiklike küsimuste ja probleemide kõrval. Tähtsamad transsendentse kontrolli alaliigid on aga arve- ja kohtulik kontroll. Esimest teostab väljaspool keskhalduse rakingut esinev organ — Riigikontroll, teist aga sõltumatu halduskohus. Järgnevalt vaatlemegi nimetatuid transsendentse kontrolli alaliike kogukonna tegevuse suhtes.

§ 11. Riigikontrolli poolt teostatav kontroll.

Riigikontroll on halduse passiivse süsteemi organ. Ta teostab esmajoones riigiasutiste ja riigiettevõtete majandusliku tegevuse kui ka riigieelarve täitmise kontrolli. Ent Riigikontrolli ülesandesse võidakse määrata ka kogukondade ja muude avalikõiguslikul alusel teotsevate asutiste majandusliku tegevuse kontroll riigisummade kasutamise alal¹⁵⁸). Selle PS-e sättega on üldiselt piiritletud Riigikontrolli tegevussfäär kogukondade suhtes. Üksikasjalisemalt määritleb seda Riigikontrolli seadus, mille järgi kogukondade tegevuse kontrolli riigisummade kasutamise alal teostab Riigikontroll juhul, kui see sellekohastes seadustes, seadlustes või Vabariigi Presidendi määrustes on ette nähtud, ja a-

nult vastavates sätetes ettenähtud korras ja ulatuses¹⁵⁹).

Kogukondade poolt riigitulude vastuvõtmise, riigivarade valitsemise ning riigikassa arvel operatsioonide toimetamise kontrolli teostab Riigikontroll õiguspärasuse, eelarvetele vastavuse, õige arvestuse ja ka majandusliku otstarbekohasuse seisukohalt¹⁶⁰). Praegu teostab see faktilise kontrolli korras. Eel- ja järelkontrolli Riigikontroll kogukondade tegevuse suhtes praegu ei teosta.

Püüdes loetella üksikuid alasid, näeme, et kogukondade tegevusest kuulub eeltoodu raames Riigikontrolli kontrollimisele:

1) kõikide riigimaksude laekamine, mida toimetavad kogukonnad ja

2) linnakogukonnas ja maakonnas haridusosakondade poolt riigikassa arvel operatsioonide toimetamine õppejõududele tasude maksmise alal ja riigisummade jaotamise alal mitmesuguseiks hariduslikeks otstarbeiks (toetused koolidele, avalikele raamatukogudele jm.).

Kogukondadele nende endi ülesannete täitmiseks otseselt toetuseks määratud riigisummade kasutamist Riigikontroll ei kontrolli. Siia kuulub ka teedekapital¹⁶¹). Kehtivas Maakonnaseaduses omistatakse Riigikontrollile hoopis laiaulatuslikum tegevussfäär, võimaldades temal revideerida maakonna majanduslikku tegevust Siseministri poolt kokkuleppel Riigikontrolõriga määratud ulatuses ja korras¹⁶²). See säte on aga jäetud tegelikult rakendamata, kuna on leitud, et see on ilmselt vastuolus Põhiseadusega.

§ 11. Halduskohtulik kontroll.

Halduskohtulikule kontrollile on allutatud esmajoones kogukonna esinduskogu ja eksekutiivorganite tegevus¹⁶³) ja seda õiguspära-

¹⁵⁹) Vt. Riigikontrolli seaduse (RKS) — SK 1938 I, 4, 9 — § 3.

¹⁶⁰) Vt. RKS § 3, teine lõigend ja § 2.

¹⁶¹) Maanteede seaduse § 57 kohaselt luuakse maakonnas teedekapital esmajoones riiklikust toetusest, mis sama seaduse § 21 alusel igal aastal määratakse riigikassa summadest ja riiklikkudest maksudest maanteede olukorra tõstmiseks.

¹⁶²) Vt. MS § 213.

¹⁶³) AKK § 2 järgi võib haldusasjus kaevata valla-, linna- ja maavolikogude, linna- ja maavalitsuste ning nende osakondade, valla- ja linnavanemate, linnapeade, maavanemate, valla-, linna- ja maavalitsuste üksikute liikmete tegevuse peale, kui selles avaldub maksvate seaduste või määruste rikkumine, ettekirjutatud kohuste täitmata jätmine või põhjendamatu viivitus.

¹⁵⁷) Vt. PS § 82 ja 90.

¹⁵⁸) Vt. PS § 108.

suse seisukohalt, sest halduskohtu ülesandeks on kontrollida ainult haldustoimingute õiguspärasust¹⁶⁴). Edasi allub halduskohtulikule kontrollile veel mõnede kogukonna teenistujate tegevus ainult niivõrd, kui niivõrd see seaduses expressis verbis on ette nähtud. Sel listist üksikjuhtudest võiks mainida:

1) kogukonna perekonnaseisuametniku tegevus abielu registreerimisest keeldumise asjus¹⁶⁵) ja

2) kogukonna maksunõudja tegevus maksuvõlgade sundlaekumise alal¹⁶⁶).

Vaadeldes lähemalt esinduskogu ja täidesaatvate instantside tegevuse üle teostatavat halduskohuslikku kontrolli, võib seda ta esildumisviisi järgi liigitada vastavalt sellele, kas haldusprotsessis kogukonna instants esineb:

- a) aktiivse poolena — h a g e j a n a või
- b) passiivse poolena — k o s t j a n a.

Esimesel juhul allutab kogukonna instants ise oma tegevuse, kitsamas mõttes küll riigivalvet teostaja instantsi tegevuse, halduskohtulikule kontrollile, teisel juhul on aga kontrolli taotlejaks isikud, kelle õigusi on kogukonna instantsi tegevusega rikutud. Aktiivse poolena oma tegevuse suhtes saab vastav kogukonna instants esineda ainult kaebuses riigivalvet teostaja instantsi vastu viimase õiguspäratu korraldise pärast õiguspärasuse kontrollile allutatud aktide puhul. Need võimalused leidsid analüüsimumist eelpool, mis pärast jääb veel üle peatuda selle juures, kui kogukonna instants esineb haldusprotsessis passiivse poolena, s. o. kostjana. Kaevatatavat instantsi saab haldusprotsessis teha vastutavaks ainult sellise tegevuse pärast, millega kellegi huve või õigusi otseselt on riivatud¹⁶⁷). Puhtinternerdest toimingud ei saa olla kaebuse eesmäks.

Esinduskogu tegevuse peale võib halduskohtule kaevata alles peale riigivalve teostamist vastava akti suhtes, sest et enne seda kujutab esinduskogu akt internset toimingut, mille alusel ei saa kedagi kohustada. Kogukonna täidesaatval organil on koguni keela-

¹⁶⁴) Vt. Kliimann, op. cit., lk. 31: „... halduskohtu ülesandesse kuulub ainult halduse tegevuse õiguspärasuse kontrollimine.“

¹⁶⁵) Vt. Perekonnaseisu seaduse (RT 1925, 191/192. 110) § 42,

¹⁶⁶) Vt. Administratiiv sissenõudmise seaduse (RT 1932, 2, 15) § 15 ja AdmOsT 1937, 294 (Valge 1937, lk. 7).

¹⁶⁷) AKK § 3: „Õigus kaevata on kõigil isikuil, seltsidel, ühisustel ja omavalitsusasutistel, kui nende õiguslikud ehk varanduslikud huvid administra tiiv-asjus seadusvastaselt on puudutatud.“

tud esinduskogu akte enne riigivalve teostamist täitmisele pöörata¹⁶⁸).

Kontrollitavuse mõttes esinduskogu aktid liigituvad kahte rühma, selle järgi, kas riigivalvet nende üle teostatakse õiguspärasuse või otstarbekohasuse kontrolli näol. Otstarbekohasuse kontrollile, s. o. riigivalve korras kinnitamisele kuuluvate aktide suhtes saab kaevata halduskohtule kinnitaja instantsi mitte esinduskogu vastu, olgugi, et kaebuse eseme algmed on esinduskogu aktis¹⁶⁹). Erandlik kord kehtib küll kogukonna maksunduse alal, kus kaebusi vastulausetate puhul ei suunata kunagi maksumäärade kinnitaja instantsi vastu¹⁷⁰).

Kogukondade täidesaatvate instantside loend on AKK-s täielikult ära toodud. Nende hulka ei tule lugeda igasuguseid komisjone, büroosid ja muid konsulttiivseid organeid, kelle aktid ei ole halduskohtulikult kontrollitavad.

Halduskohtulik kontroll teostub eri korra järgi, mis on leidnud üksikasjalisemat sättimist AKK-s.

Halduskohtuliku kontrolli teostavad:

1) vallakogukonna instantside tegevuse suhtes — vastav ja oskonnakohtunik¹⁷¹),

2) linnakogukonna ja maakonna instantside suhtes — vastav ringkonnakohtus¹⁷²).

Esinduskogu aktide suhtes, mis on allutatud riigivalve instantside otstarbekohasuse kontrollile, s. o. kinnitamisele, teostavad halduskohtulikku kontrolli:

1) maavalitsuse ja maavanema kinnitamisele kuuluvate aktide suhtes — vastav ringkonnakohtus¹⁷³),

2) Siseministri kinnitamisele kuuluvate aktide suhtes — Riigikohtu Administratiivosakond¹⁷⁴).

Funktsionaalset kontrolli nii jaoskonnakohtuniku kui ka ringkonnakohtute otsuste suhtes haldusasjus teostab ainult Riigikohtu Administratiivosakond¹⁷⁵).

¹⁶⁸) Vt. VS § 193 ja 196, LS § 381 ja 384, MS § 218 ja 221.

¹⁶⁹) Vt. AdmOsT 1936, 225 (Valge 1936, lk. 30): „AKK § 2 ja 5 põhjal võib esineda ringkonnakohtule kaebustega linnavalitsuste ja linnavolikogude niisuguste otsuste ja korralduste vastu, mis on tehtud asjades, mis kuuluvad linnavalitsuste ja linnavolikogude enda lõplikule lahendamisele.“

¹⁷⁰) Vt. VS § 157 ja 158, LS § 336—338, MS § 184—186.

¹⁷¹) AKK § 4.

¹⁷²) AKK § 5.

¹⁷³) ibid.

¹⁷⁴) AKK § 6.

¹⁷⁵) lex. cit., ib. ja Kohtute seadustiku (SK 1938 I, 5, 1) § 26. — Haldusprotsessi küsimusi vt. lähemalt Kliimann, op. cit.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu asutamisest ja kujunemisest.

Siseministeeriumi Omavalitsusasjade Peavalitsuse poolt kokku kutsutud maakonnaomavalitsuste esindajate konverents 18. ja 19. juunil 1921 tunnustas tarvilikuks Maakondade Liidu asutamise ja valis selle ellukutsumiseks kui ka konverentsi otsuste täitmiseks ajutise komitee, koosseisus: tollaegsed Harju maakonnaomavalitsuse esimees O. Suursööt ja sekretär T. Laur ning Viru maakonnaomavalitsuse Administratiivosakonna juhataja H. Nurk.

See ajutine komitee kutsus kokku maakonnaomavalitsuste esindajad Eesti Maakondade Liidu nõukogu esimeeseks koosolekuks samal 1921. aastal 20.—22. novembrini, kus oma tegevuse aruandes seletas, et konverentsi otsused on saadetud 74 asutisele ja ametiisikule. Ministeeriumid olevat konverentsi otsustega arvestanud ja hakanud kohe Liitu tunnustama, kuigi ajutise komitee poolt koostatud ja maakonnaomavalitsuste poolt heakskiidetud Liidu põhikirja Rahukogu jätnud registreerimata põhjusel, et Maakondade Liitu kui ametiasutist võidavat ellu kutsuda seadusandlisel teel.

Pärast, uuel esitisel, Tallinna Haapsalu Rahukogu 18. mail 1922 siiski registreeris Maakondade Liidu esimese põhikirja, mille alusel Maakondade Liit tegutses eraorganisatsioonina, nagu kõik seltsid ja ühingud. Selle esimese põhikirja järgi oli Maakondade Liidu ülesandeks maakonnaomavalitsuste huvide kaitse ja tegevuse ühtlustamine ning kõrgemaks määravaks organiks maakonnaomavalitsuste esindajatest koosnev nõukogu, kes valis oma seast Liidu juhatuse täitvaks organiks ja revisjonikomisjoni juhatuse tegevust kontrollivaks organiks.

Sel ajal kehtiva Vene Ajutise Valitsuse poolt 1917. a. antud Eestimaa kubermangu administratiivse valitsemise ja omavalitsuse korraldamise seadus ning selle elluviimise määrus õigustasid nii maakonnaomavalitsusi kui vallaomavalitsusi ühinema liiduks omavahelisel vastastikusel kokkuleppel vastavalt semstvoasutiste kohta maksmapandud määrustele. Kuna aga sellised määrused puudusid, olid jäänud omal ajal Vene Ajutise Valitsuse poolt andmata, siis ei saanud ka Maakondade Liitu tähendatud seaduse alusel asutada, teda võidi vaid registreerida ainult eraorganisatsioonina. See seadustesse jäänud

tühik täideti Riigikogu poolt 26. märtsil 1926 antud Omavalitsuste liitude seadusega (RT 1926, 31, 42), millega eeltähendatud 1917. a. seadusi täiendati märkusega, et nendes seadustes ettenähtud „erilised“ määrused (põhikirjad) tähendatud omavalitsuste liitude kohta kinnitab Vabariigi Valitsus.“

Seejärgi Vabariigi Valitsuse poolt kinnitati 9. septembril 1926 ja avaldati sama aasta Riigi Teatajas nr. 73 teine Eesti Maakondade Liidu põhikirja, millega määrati Liidu ülesandeks hoolitseda Eesti maakondade ja valdade majandusliste ning kultuuriliste ülesannete võimsama täitmise eest, ühtlustada maaomavalitsuste tegevust ja kaitsta nende ühiseid huvisid ning laiendada omavalitsustegelaste teadmisi. Liidu liikmeteks võisid olla kõik Eesti maakonnaomavalitsused üksikult maakonnaomavalitsuse otsusel ja vallaomavalitsused maakondade viisi, kui vähemalt $\frac{1}{3}$ maakonna valdadest oli otsustanud liikmeks astuda. Liidu tegevust juhtis nõukogu, mis koosnes: 1) maakonnaomavalitsuste poolt maakonnaomavalitsuste liikmete hulgast nende volituste kestuse ajaks valitud esindajatest, 1—3 maakonnast, vastavalt elanikkude arvule; 2) valdade esindajatest, iga maakonna kohta 1 esindaja, kes valiti Liidu liikmeks astunud maakonna valdade vallavolikogude esindajate koosolekul. Liidu täitvaks organiks oli nõukogu poolt tema liikmete hulgast valitud juhatuse ja viimase tegevust kontrollivaks organiks revisjonikomisjon, mõlemad vähemalt kolme liikmelised.

Vabariigi Valitsuse otsusega 30. augustist 1929, mis avaldatud sama aasta Riigi Teatajas nr. 82, muudeti Liidu nimetus; „Eesti Maakondade Liidu“ asemel määrati „Eesti Maaomavalitsuste Liit“.

Vabariigi Valitsuse otsusega 17. detsembrist 1930, mis avaldatud 1931. a. Riigi Teatajas nr. 2, muudeti Liidu põhikirja nii, et vallad võisid astuda Liidu liikmeks üksikult ja, kui liikmeks astunute arv tõusis $\frac{1}{3}$ maakonna valdade üldarvust, valida esindajaid Liidu nõukogusse võrdsel arvul maakonnaomavalitsustega.

Kuna omavalitsuste 1917. a. korraldusseadused nägid ette omavalitsuste liitudest osavõtu omavahelisel vabatahtlikul kokkuleppel, siis ka Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud põhikirja jättis Eesti Maaomavalitsuste Liidule edasi tema senise eraõigusliku iseloo-

mu, ei muutnud teda avalikõiguslikuks asutiseks, kuigi Liidu moodustasid avalikõiguslikud asutised ja tema esindas avalikõiguslikke asutisi.

See olukord muutus Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310 ja 1938, 43, 405 XII) ja Maakonnaseaduse (RT 1938, 43, 405) kehtimahakkamisega. Vallaseaduse § 15 ja Maakonnaseaduse § 13 määravad ühtviisi „Oma tegevuse edukama ja otstarbekama korraldamise eest hoolitsemiseks ja oma ühiste huvide edustamiseks vallaomavalitsused koonduvad ühes maakonnaomavalitsustega ja maakonnaomavalitsused ühes vallaomavalitsustega ühiseks maaomavalitsuste liiduks Vabariigi Valitsuse poolt antava põhikirja alusel.“

Liidule antud kohuslik, avalikõiguslik iseloom tingis põhjalikke muudatusi Liidu senises põhikirjas. Seepärast, vastavalt muutunud olukorrale, koostati uus Liidu põhikirja eelnõu, mis Liidu nõukogu poolt 13. augustil 1938 kiideti heaks ja sama aasta 22. novembril esitati Siseministrile palvega — kanda see ette Vabariigi Valitsusele kehtimapanemiseks. Siseministeeriumi poolt töötati põhikirja eelnõu ümber ja anti ümbertöötatud kujul Liidu juhatusel tutvumiseks. Liidu juhatus kaalus Siseministeeriumi poolt tehtud muudatusi põhikirja eelnõus, leidis osa neist otstarbetuks ja palus arvestada oma poolt esitatud põhikirja eelnõuga.

Vabariigi Valitsuse poolt on nüüd, 30. mail 1940, antud uus Eesti Maaomavalitsuste Liidu põhikiri, mis avaldatud Riigi Teatajas 11. juunist 1940 nr. 48, artiklina 434, ja hakkas kehtima avaldamisega.

Selle põhikirja järgi valla- ja maakonnaomavalitsused koonduvad oma tegevuse edukama ja otstarbekama korraldamise eest hoolitsemiseks ning ühiste huvide edustamiseks Eesti Maaomavalitsuste Liiduks, kes tegeleb avalikõiguslikul alusel juriidilise isiku õigustega.

Oma eesmärkide saavutamiseks Eesti Maaomavalitsuste Liit:

1) esindab valla- ja maakonnaomavalitsuste huve;

2) selgitab valla- ja maakonnaomavalitsuste olukorda, puudusi ja tarvidusi;

3) otsib abinõusid valla- ja maakonnaomavalitsuste tegevuse otstarbekamaks kor-

raldamiseks ja ülesannete edukamaks täitmiseks;

4) hoolitseb valla- ja maakonnaomavalitsuste ametiisikute teadmuste ja ametioskuse täiendamise eest;

5) arendab muud liidu eesmärkidele vastavat tegevust.

Eesti Maaomavalitsuste Liidul on kehtivate seaduste ja määruste piires õigus:

1) omandada, pantida ja võõrandada kinnis- ja vallasvara, sõlmida lepinguid, võtta endale kohustusi, asutada ja valitseda üldkasulikke kui ka ärilisi ettevõtteid, nõuda ja kosta kohtus;

2) korraldada kursusi, loenguid, koosolekuid ja kongresse;

3) välja anda oma ajakirju ja omavalitsustesse puutuvat kirjandust;

4) esineda valitsusasutiste ees soovidega ja märgukirjadega ning teha valla- ja maakonnaomavalitsustele ettepanekuid neisse omavalitsustesse puutuvates küsimustes;

5) osa võtta riigi-, omavalitsus- ja teiste asutiste ning organisatsioonide tegevusest;

6) astuda kooperatiivühingute ja nende liitude ning Siseministri nõusolekul omavalitsuste rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks;

7) nõuda valla- ja maakonnaomavalitsustelt nende tegevusse puutuvaid andmeid.

Eesti Maaomavalitsuste Liit tegutseb Siseministri järelevalvel, kellel on õigus nõuda liidu esimehelt ja juhatuselt ettekandeid liidu tegevuse kohta ja lasta revideerida liidu tegevust.

Vabariigi Valitsusel on õigus Siseministri ettepanekul seisma panna Eesti Maaomavalitsuste Liidu üksiku või kõigi organite tegevus, pannes vajaduse korral vastava organi ülesanded Vabariigi Valitsuse poolt määratavatele isikutele.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu organiteks on:

- 1) maaomavalitsuste päev,
- 2) nõukogu,
- 3) esimees,
- 4) juhatus,
- 5) revisjonikomisjon.

Maaomavalitsuste päev koosneb maavanematest ja maanõunikest ning vallavolikogude poolt vallaomavalitsuse organite koosseisu kuuluvate isikute hulgast vastava vallavolikogu volituste kestuse ajaks valitavatest esindajatest, kusjuures igast vallast tuleb valida 1 esindaja.

Peale selle kuuluvad maaomavalitsuste päeva koosseisu Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees ja juhatus ning nõukogu liikmed.

Maaomavalitsuste päeva ülesandeks on maaomavalitsustesse puutuvate üldpõhimõtete küsimuste arutamine ja nende suhtes seisukoha võtmine.

Maaomavalitsuste päeva koosolek kutsutakse kokku Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimehe poolt liidu nõukogu otsusel ja Siseministri nõusolekul vähemalt 1 kord vallavolikogude volituste kestuse ajal.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu koosseisu kuuluvad 1 vallaomavalitsuste ja 1 maakonnaomavalitsuse esindaja igast maakonnast, kus valdade elanike arv on alla 50.000, 2 vallaomavalitsuste ja 2 maakonnaomavalitsuse esindajat igast maakonnast, kus valdade elanike arv on 50.000—100.000, ja 3 vallaomavalitsuste ning 3 maakonnaomavalitsuse esindajat igast maakonnast, kus valdade elanike arv on üle 100.000.

Vallaomavalitsuste esindajad valitakse Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogusse maavanema poolt kokkukutsutud maakonna vallavanemate koosolekul vallavanemate hulgast vallavolikogude volituste kestuse ajaks. Samas korras valitakse igale esindajale asemik.

Maakonnaomavalitsuste esindajaiks Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogus on maavanemad. Maakonnaomavalitsuste teisteks esindajateks võivad olla maanõunikud, kes määratakse esindajaiks maavalitsuse poolt maavolikogu volituste kestuse ajaks.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu võimkonda kuulub:

1) liidu esimehe, abiesimeeste ja juhatuse ning revisjonikomisjoni liikmete valimine ja ametist vabastamine;

2) liidu juhatuse poolt esitatud liidu eelarve ja eelarve täitmise aruande vastuvõtmine;

3) liidu tööjoudude koosseisu kindlaksmääramine;

4) liidu organite liikmeile ja liidu tööjoududele sõidu- ning päevarahanormide kindlaksmääramine;

5) liikmemaksu ja lisa-liikmemaksu määramine liidu ülesannete teostamiseks;

6) asutiste ja ettevõtete ellukutsumise, kinnisvarade omandamise, pantimise ja võõrandamise ning laenu tegemise otsustamine;

7) juhatuse võimkonda mitteamratud muude majanduslike küsimuste otsustamine;

8) valla- ja maakonnaomavalitsuste tegevusse, õigustesse ja kohustesse puutuvate põhimõtete küsimuste kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha võtmine;

9) maaomavalitsuste päeva, liidu nõuko-

gu, juhatuse ja revisjonikomisjoni ning liidu asutiste ja ettevõtete kodukordade kinnitamine;

10) liidu esimehele, juhatusele, asutistele ja ettevõtetele ülesannete teostamiseks juhendite andmine;

11) liidu esimehe, abiesimeeste ja juhatuse ning revisjonikomisjoni liikmete tegevuse kohta esitatud kaebuste otsustamine;

12) põhikirjas ja kodukordades ettenähtud kui ka juhatuse poolt esitatud muude küsimuste otsustamine.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees valitakse liidu nõukogu poolt nõukogu liikmete hulgast vallavolikogude volituste kestuse ajaks. Samaks ajaks valib liidu nõukogu liidu juhatuse liikmete hulgast 2 abiesimeest, kes täidavad esimehe ülesandeid esimehe äraolekul esimehe poolt määratud järjekorras.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimehe võimkonda kuulub ja ta ülesandeks on:

1) liidu esindamine;

2) liidu tegevuse juhtimine, ühtlustamine ja lähem järelevalve;

3) liidu nõukogu ja juhatuse otsuste täitmise eest hoolitsemine;

4) liidu tööjoudude ametisse määramine ja ametist vabastamine;

5) muude käesolevas põhikirjas liidu esimehele ettenähtud ülesannete täitmine.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimehel on õigus seisma panna Siseministri kinnitamisele mittekuuluvaid nõukogu otsuseid kui ka juhatuse otsuseid, kui ta leiab, et need on vastuolus seadustega või liidu põhikirjaga või kodukordadega või on kahjulikud liidu huvidele, ja esitada küsimus nõukogule otsustamiseks.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuse koosneb liidu esimehest ja 7 juhatusliikmest, kes valitakse liidu nõukogu poolt nõukogu liikmete hulgast vallavolikogude volituste kestuse ajaks.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuse võimkonda kuulub ja ta ülesandeks on:

1) liidu nõukogu otsuste täitmine;

2) liidu eelarve ja eelarve täitmise aruande koostamine ning nõukogule esitamine, samuti nõukogu koosoleku päevakorda võetud muude küsimuste lahendamiseks ettepanekute tegemine;

3) liidu varade valitsemine ja majanduslike küsimuste otsustamine põhikirja, kodukordade, eelarve ja nõukogu poolt antud volituste piires;

4) volituste andmine liidu nimel esinamiseks kohtus ja ametiasutistes;

5) liidu nimel lepingute sõlmimine ja selleks volituste andmine;

6) liidu büroo, asutiste ja ettevõtete tegevuse korraldamine;

7) liidu organite, asutiste ja ettevõtete tegevuse korraldamiseks kodukorrakavade koostamine ning nõukogule esitamine;

8) toimkondade määramine üksikute ülesannete täitmiseks;

9) liidu esimehe poolt ametisse määratud tööjõudude tegevuse peale esitatud kaebuste läbivaatamine;

10) omavalitsustesse puutuvate andmete kogumine ja läbitöötamine;

11) valla- ja maakonnaomavalitsuste olukorra ja vajaduste selgitamine;

12) valla- ja maakonnaomavalitsuste ülesannete otstarbekamaks teostamiseks kavade koostamine;

13) nõu andmine valla- ja maakonnaomavalitsuste ametiisikutele nende tegevusalal;

14) esindajate määramine asutistesse ja organisatsioonidesse, kus on ette nähtud Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindus;

15) liidule seisukoha võtmiseks antud küsimustes liidu nimel arvamuste avaldamine;

16) põhikirjas ja kodukordades ettenähtud muude ülesannete täitmine.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu majapidamise kontrollimiseks valib liidu nõukogu oma liikmete hulgast 4-liikmelise revisjonikomis-

joni 1 aastaks. Revisjonikomisjoni liikmeile valitakse sama aja peale asemikud.

Revisjonikomisjoni liikmed valivad oma esimesel koosolekul endi hulgast esimehe ja kirjatöimetaja.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu teenistuses on liidu juhatuse juures peasekretär, nõunikud asjatundjatena ja eriteadlastena ning muud vajalikud tööjõud, kes moodustavad asjaajamise teostamiseks liidu büroo.

Oma ülesannete täitmiseks tarvisminevad varalised vahendid saab Eesti Maaomavalitsuste Liit:

1) iga-aastastest liikmemaksudest valla- ja maakonnaomavalitsustelt;

2) liidu ülesannete teostamiseks määratavatest lisa-liikmemaksudest valla- ja maakonnaomavalitsustelt;

3) tasudest liidu poolt täidetavate eri-ülesannete eest;

4) liidu ettevõtete ja asutiste tuludest;

5) liidu varade ja kapitalide tuludest;

6) toetustest;

7) muudest liidu tuludest.

Liikmemaks määratakse vallaomavalitsustele vastavalt elanike arvule vallas ja maakonna omavalitsustele vastavalt elanike arvule maakonna valdades nii, et vastava maakonnaomavalitsuse liikmemaks võrduks sama maakonna kõigi vallaomavalitsuste liikmemaksude kogusummaga.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 18. Eelarve tulu võlgade arvestamisest. Kas tulu võlgade arvele kantakse ainult vallaomavalitsuse eelarve tulu saamiseks võetavate maksude võlad ja muud eelarve tulu võlad, või kantakse ka teiste asutiste maksud ja nende osad, nagu kinnisvaramaksu maavalitsuse osa, põllutöökojamaks jt.? Ja kuidas arvestada eelmiste aastate tulu võlgasid, mis jäänud arvele võtmata?

Vastus: Vallaomavalitsuste arvepidamise määru- se (RT 1938, 32, 261) § 38 nõuab aruandeaasta lõpuks saadajäänud maksude ja eelarve muude nü- suguste tulude, mille saamiseks on lootusi, kui ka tagasimakstavate hoolekandekulude kandmist: 1) eelarvetulude raamatuse lahter 23., ja 2) pearaamatu eelarvetulu võlgade arvele ja sellele vasta- vata eelarvetulu võlgade kustutamise arvele.

Kinnisvaramaks ja sellega koos võetav lisakin- nisvaramaks — samuti nende maksude võlad — ei kuulu vallaomavalitsusele enne, kui nad on laeku- nud ja kantud üle eelarve tulude arvele, mispärast need, samuti kui muudki teiste asutiste maksude

võlad, mida vallaomavalitsus vastu võtab ja sisse nõuab, ei tule võtta vallaomavalitsuse tulu võlgade arve- te ega kanda eelarve tulude raamatuse lahter 23.

Kui jooksva majandusaasta kestel avastatakse mõni eelmiste aastate tulu võlg, mis jäänud eelmi- sel aastal arvele võtmata, siis ei saa seda ega selle laekumist kanda enam eelmise aasta maksuderaa- matusse ega eelarve tulude raamatuse ega arves- tada eelmiste aastate tulu võlgade ja tulu võlgade kustutamise arvel, mis kõik lõpetatud ja millede tulemused väljenduvad aasta-aruandes, vaid seesu- gune tulu võlg tuleb kanda jooksva aasta raamatu- tesse ja arvestada jooksva aasta tuluna.

Tulu võlgade ja tulu võlgade kustutamise arvele võtmata jäänud tulu võlgade laekumised ja arvele võetud tulu võlgade ülemäära laekumised arvesta- tagu aruandeaasta ülemäära saadud tuludeks. Eel- misel aastal ekslikult arvele võtmata jäänud ja aru- andeaasta kestel avastatud eelmiste aastate tulu võlad, mis aruandeaasta lõpuks jäid laekumata, ar- vestatagu aruandeaasta saadajäänud tuludeks ja

kantagu eelarve tulud raamatusse lahter 23 ning sealt ühise kokkuvõttesummana eelarve tulu võlgade aruande lõppu, pärast selle läbikäikude kokkuvõtmist, lahter 9, mille kogusumma seejärel peab võrduma lõppbilansi eelarve tulu võlgade arve ja tulu võlgade kustutamise arve saldodega.

Küsimus nr. 19. Arveseadusest. Kas Arveseaduse § 21 p. 1 ja 2 kohaldatakse ka vallaomavalitsustes?

Vastus: Arveseaduse (RT 1936, 96, 763) § 2 järgi on selle seaduse eeskirjad maksvad nende omavalitsusasutuste kohta, kellele on usaldatud riigitulude vastuvõtmine, riigisummade ja muude riigivarade valitsemine või riigikassa arvel operatsioonide toimetamine. Vallavalitsustele on usaldatud ainult tulumaksu vastuvõtmine, riigikassa arvel mingisuguste kulude tegemist ega muude operatsioonide toimetamist ei ole neile usaldatud; nad annavad ainult edasi neile saadetud mõningaid riigisummasid erikorralduste järgi. Seepärast Arveseaduse § 21, mis kõneleb kuludest riigikassa arvel, ei saa tulla kohaldamisele vallavalitsustes, kelle arvepidamist korraldab Vallaomavalitsuse arvepidamise määrus (RT 1938, 32, 261).

Küsimus nr. 20. Algkooli juhataja õigustest kooli majandamisel. Kas algkooli juhatajal on õigus oma allkirjaga valla kassast välja võtta koolile kuuluvaid igasuguseid summasid, nagu kooli raamatukogu toetust, kehvemate õpilaste toetusi jne., või peab tal olema selleks volitus kooli hoolekogult?

Vastus: Avalikkude algkoolide seaduse (SK VI 1938, 1, 3) § 80 järgi on kooli hoolekogu ülesandeks kooli eest hoolitsemine üldse, eriti tema majandusliku külje eest, millise ülesande täitmiseks kuulub temale ka kooli rahaliste summade valitsemine ja tarvitamine, kuivõrd need summad on antud hoolekogu korraldusse. Sama seaduse § 59 määrab koolijuhataja kohuseks muu seas kooli majandusliku ala juhtimise, kooli vara korrasoleku eest vastutuse, kooli asjaajamise kooskõlas seaduse eeskirjadega ja õppenõukogu ning hoolekogu otsustega, eriti aga kooli esindamise ja läbikäimise teiste asutuste ja isikutega. Seega koolijuhataja on otselt seadusega kohustatud ja õigustatud oma ameti poolest, ilma mingi muu volitusega, juhtima kooli majandust, esindama kooli ja ajama kooli asju kõigi asutuste ja isikutega, järelikult saama ja võtma vastu ka koolile vahetult kuuluvaid igasuguseid rahasummasid, ka neid, mis on määratud kooli hoolekogu korraldusse ja mis ta peab muidugi sellele edasi andma. Kooli hoolekogu on sama kooli organ, mida juhib, esindab ja mille asju ajab koolijuhataja, kes on ühtlasi ka hoolekogu alaline liige. Ilma koolijuhataja või tema asemiku osavõtuta

hoolekogu koosolek ei ole üldse otsusevõimeline. Koolijuhataja, kelle kohuseks on kooli majandusliku ala juhtimine, on kohustatud valvama ja hoolitsema ka, et hoolekogu korraldusse antud kooli summade valitsemine ja tarvitamine toimuks otsustarbekohaselt kooli huvides. Seepärast pole alust ega ka põhjust nõuda koolijuhatajalt kellegi volitust koolile kuuluvate summade vastuvõtmiseks.

Küsimus nr. 21. Tasuta ravist. Kas tasuta ravi all tuleb mõista ka sünnitusabi ja missuguste normide järgi tasutakse vallaomavalitsusteenijatele sõidukulud sünnitamiseks raviasutisse minemiseks?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310 ja 1938, 37, 336) § 96 õigustab vallaomavalitsusteenijaid saama arstiabi valla omavalitsuselt ühistel alustel riigiteenijatega. Riigiteenijate, -tööliste ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse (RT 1937, 41, 366) § 13 p. 3 järgi peab sünnitamisel antama arsti- ja ämmaemandaabi ning ravi raviasutises 2 päeva enne sünnitamist, sünnitamise ajal ja 10 päeva pärast sünnitamist, mis kõik kokku moodustavad sünnitusabi, nagu tähendatud sulgudes. Sama seaduse § 25 p. 1 järgi peab arstiabi võimaldatama täiesti tasuta § 13 p. 5 ettenähtud juhtudel, s. o. sünnitamisjuhtudel. Seejärgi ei saa arstitabi eristada sünnitusabist, vaid peab järeldama, et need on samased ja arstitabi all tuleb mõista kogu sünnitusabi. Kui sünnitusabi andmine toimub haiglas, siis on see ühtlasi raviks. Sotsiaalministeerium kinnitas samuti kirjaga s. a. 4. juunist, et tasuta ravi all on mõeldud ka sünnitusabi.

Riigiteenijate, -tööliste ja õppejõudude haiguskindlustuse korraldamise määruse (RT 1937, 79, 646) § 14 viimase lõike järgi tasutakse haige sõidukulud raviasutisse ainult sel juhul, kui haige sõit raviasutisse oli raviasutise või raviva arsti tõendusel vajaline haige tervisliku seisundi tõttu ja see vajadus on märgitud raviasutise poolt väljaantud arvel või eri teatises. Haige raviasutisse sõidu vajaduse tõendamisel tasutakse sõidukulud tasuta ravi puhul, missuguseks tuleb pidada ka sünnitusabi, täies ulatuses sõidukulude tasunormide piirides, muudel juhtudel vastavalt Riigiteenijate, -tööliste ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse § 28 eeskirjadele. Kui haige raviasutisse sõidu vajaduse tõendus puudub, siis sõidukulu üldse ei tasuta.

Ravi- ja sõidukulude tasunormid on avaldatud Riigiteenijate, -tööliste ja õppejõudude haiguskindlustuse korraldamise määruse (RT 1937, 79, 646) lisana.

Õiendus: Artiklis „Kogukonna tegevuse kontroll“ — „Maaomavalitsus“ nr. 5, lk. 74, teine veerg, alt 8 rida — trükitud „linna- ja vallavolikogu“ asemel tuleb lugeda: „linna- ja vallakogukonna“. T o i m.

Vastutav toimetaja: A. Loorits. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Trükikoda J. Roosileht & Ko. Tallinn, Lühijalg 4.